

We gaan op deze herfstige donderdagavond, al wat aan de late kant, op weg naar dat onbekende en duistere noorden van ons land, waar we in het stikdonker een plek voor onze tent moeten zien te vinden. Het wordt een tocht vol hindernissen en avonturen. In het begin gaat alles probleemloos. De wegen zijn breed, het verkeer raast voort en er is nog daglicht. De Benz gromt als een tevreden insect.

Vorbij Leeuwarden, waar wij de voorkeur hebben gegeven aan de wat kleinere binnenwegen, wordt het een zoekpartij. Een brug over het Van Starckenborghkanaal staat open om doorgang te verlenen aan een flink binnenvaartschip dat vol staat met containers. Hoe kan dat nu toch? Hier in het noorden gebeurt toch immers niets. En wie was die Van Starckenborgh eigenlijk?

Google geeft antwoord: de naamgever van dit kanaal is de voormalig commissaris van de koningin in de provincie Groningen, Edzard Tjarda van Starckenborgh Stachouwer. Deze was ook nog een neef van de liberale voorman Kappeyne van de Coppello. Ja dan voel je je met namen als Bakker en Strietman toch wel wat kleintjes.

Het kanaal overigens is onderdeel van de scheepvaartverbinding van de stad Groningen naar lemmer en dus naar het IJsselmeer.

Als we dit obstakel genomen hebben naderen we het plaatsje Tolhek. Het zal toch niet? Inderdaad, het valt mee. Het heffen van tol is voorbij. We kunnen gewoon doorrijden. Ter hoogte van Uithuizen moeten we dan op zoek naar een kampeerplek aan de dijk. We verlaten de doorgaande weg bij het gehucht 't Lage van de Weg. Vandaar moeten we richting het buurtschap Valom zien te vinden. Het wordt een dwaalpartij langs allerlei smalle polderwegen die ons van nergens naar nergens brengen. Tenminste zo ervaren wij het. In het pikkedonker staan we plots, tot onze eigen verbazing op de parkeerplaats naast het Zielhoes te Noordpolderzijl. Dat was niet de bedoeling. Een wat ouder echtpaar dat daar de nacht in hun camper wenst door te brengen en rustig TV zit te kijken wordt wat zenuwachtig van onze zoekende bewegingen naar een toegang tot de weg onder aan de dijk. Een toegang die niet te vinden is. Voortdurend stuiten we op slagbomen of andere obstakels. Alledonders, we willen alleen maar rustig kamperen. Dat moet toch kunnen in deze geheel verlaten landstreek. Verder maar weer. De groen oplichtende industrie van de Eemshaven is ons baken. Uiteindelijk vinden we dan toch de doodlopende weg richting waddendijk, met aan het eind een parkeerplaats. Met ook daar een eenzame auto. De ramen zijn zwaar beslagen en we menen genotvol gekreun te horen. Dat duurt echter niet lang. Direct na onze komst wordt de motor gestart en gaat men er met hoge snelheid vandoor. Het beperkte uitzicht schijnt de chauffeur niet te deren. Eindelijk hebben we de wereld voor onszelf.

Wij zetten de tent op, maken nog een potje thee, een slok whisky en dan slapen. Het wordt een koud en in eerste instantie wat winderig nachtje. Later, als de wind gaat liggen zijn we omgeven door vogelgeluiden. Kluten vooral. Toch mooi.

In de ochtend melden zich ook kokmeeuwen en uiteraard ganzen. Ook horen we de jubelende zang - zo heet dat toch? - van de veldleeuwerik. Het is nu echt voorjaar. We zijn best gelukkig als we, lekker liggend in onze slaapzakken nog een kopje thee en wat krentenbollen nuttigen. Dan gaan we op pad. Om acht uur precies staan

we op de dijk. Uitzicht over het eindeloze wad. Een paar herkenningspunten vallen op: Borkum, dat in de eerste plaats. Het ligt als een onneembare vesting in zee. Dan het dunne uitkijktorentje van Rottumerplaat. Ook menen we Rottumeroog te ontwaren. En aan onze voeten de kwelderrand die langzaam verdwijnt, oplost in het wazige wad. Jammer van al die windmolens mopperen we. Als we ons in beweging zetten gaan honderden brandganzen de lucht in. Een machtig geluid. Kluten hebben stalen zenuwen en trekken zich niets aan van die twee onooglijke mannetjes op de dijk. Datzelfde geldt trouwens voor de slobenden, pijlstaarten, kuifeenden en wintertalingen. Wat is het toch lekker vogelen hier. De plasjes en rietlanden zijn aangelegd als compensatie voor natuurverlies bij de aanleg van de Eemshaven. Ze voldoen uitstekend. Later op de dag zullen we nog kennis maken met een lokale politicus die er schande van spreekt dat men zulk kostelijk akkerbouwland weg heeft gegeven aan de natuur.

Het weer is inmiddels weldadig geworden. Geen wind en een lieflijk zonnetje. De thuisblijvers hebben zoals bijna altijd, weer eens ongelijk. Om dat allemaal nog eens extra te benadrukken, is ie daar opeens. De koning van het voorjaar. Voorzichtig roepend vliegt hij door de lucht, de grutto. Een grote vreugde maakt zich van ons meester. We vermoedden al dat het voorjaar was. Maar nu weten we het zeker.

Ook snuiven we een lichte geur van industrie op. De Eemshaven is niet ver meer. Voordat we daar zijn, worden we geconfronteerd met alweer een monument. Boven op de dijk. Het doet denken aan de restanten van een Romeinse tempel. Het gaat echter om de herinnering aan een hier, op 3 augustus 1940, neergestorte Wellington, de ICR3202. De relatie tussen het beeldhouwwerk en het te herdenken feit ontgaat ons volkomen.

Wat verderop treffen we een vogelteller. Uitstekend geoutilleerd. Een windzeiltje, stevig verankerd, een mandje proviand waaronder een groot formaat thermoskan, ongetwijfeld gevuld met koffie. Helaas weigert de teller ons er een aan te bieden. Hij heeft sowieso weinig oog voor ons. Hij is niet aan het recreëren. Hij is aan het werk. Een kijker, een telescoop, vier tellertjes en een alerte, waakzame blik. Geen tijd voor een praatje. Er komen slechts vogelnamen uit zijn mond: rode wouw, twee smellekens. Op onze opmerking dat er al een flinke trek van witte kwikken gaande is, haalt ie wat minachtend z'n schouders op. Nee die trek is al over z'n hoogtepunt heen. Vorige week had hij een dag met 2100 stuks. Terwijl het dagrecord op 2200 staat. Dus dan kun je wel nagaan, voegt hij er veelbetekenend aan toe. We willen hem niet langer storen en gaan verder.

Eemshaven, ongetwijfeld het meest bedrijvige stuk waddenkust dat we tot nu toe hebben meegemaakt. Er wordt met man en macht gewerkt aan de energievoorziening van Nederland en wijde omgeving. Het is een aaneenschakeling van platgeschoven stukken grond, windmolens in allerlei vorm en formaat, sleuven voor kabels, ronkende draglines en schreeuwende mannen. Flinker schepen en boorplatforms in de haven. Rokende, kolengestookte energiecentrales. Een parkeerplaats waar honderden auto's staan. Allemaal bezig om een computercentrum van Google, investering 600 miljoen euro, van de grond te tillen.

Het is indrukwekkend. Hier gebeurt het. Hadden ome Joop den Uyl en zijn trawanten dat in de jaren zeventig allemaal voorzien? De eerste plannen voor de Eemshaven ontstonden aan het eind van de jaren zestig. In 1973 werd de haven officieel geopend. Jarenlang kende het een kwijnend bestaan.

Maar sinds het begin van deze eeuw gaat het goed met het bedrijf. Later op de dag, als we Jaap Nienhuis spreken heeft deze het erover dat ze eerste het lachertje van Nederland waren, maar dat de andere havens van Nederland nu maar wat jaloers zijn op de Eemshaven.

Wij arme wandelaars raken ondertussen telkens de weg kwijt in deze kakofonie van bouwen en veranderen. Steeds weer komen we in doodlopende straten terecht of stuiten we op onneembare depots van gestort slib, waar de bordjes levensgevaarlijk terrein ons terug doen deinzen. En dat, des te erger eigenlijk, terwijl we gewoon op zoek zijn naar een koffietent.

Uiteindelijk vinden we deze natuurlijk. Bovendien levert onze zoektocht naar koffie prachtige vondsten op. Wie had ooit kunnen vermoeden dat er nog zoiets bestaat als een 'seafarers mission post', waar de wanhopige zeeman vanaf 19 uur troost kan vinden voor zijn getormenteerde ziel, eventueel aangevuld met een glas jenever. Wat verderop is een zeemeermin op een servicecentrum gekropen. Ze is in het bezit van een paar stevige borsten en goudkleurig haar. Duidelijke pluspunten. Slechts haar wat ondermaatse staart kan ons maar matig bekoren. Uiteindelijk vinden we dan toch een café. Het wrakketaria, een mallotige tent met goeie patat en beste koffie. We raken aan de praat met een Surinamer die Indische roots heeft. Woonachtig in Delfzijl. Z'n vrouw is uit werken en hij heeft, in tegenstelling tot veel van z'n leeftijdsgenoten, geen zin om de hele dag spelletjes te gaan zitten doen achter z'n computer. Dan maar een stukje fietsen en vervolgens patat met bier. Dat is je ware. Morgen of overmorgen gaat ie naar Hoogezand. Ook daar is patat met bier te verkrijgen. Het leven is sprookjesachtig.

Het kost nog moeite genoeg om los te komen van de haven. We moeten natuurlijk gewoon langs de doorgaande autoweg lopen. Maar dat is te simpel en niet leuk. Alle binnenwegen echter lopen dood, of, nog erger, voeren je met een grote boog weer terug naar het beginpunt. Dwalen dus, maar we komen eruit. We kijken nog even terug. Enorme boorplatforms steken af tegen de fel rokende elektriciteitscentrales. Wat een oord. Wat een schoonheid.

We naderen het eindpunt van een dag wandelen. Bij het gemaal 'Spijksterpompen' is een student bezig om glasaal en driedoornige stekelbaarsjes te vangen. Mooi werk.

Het gemaal zelf kent nog een mooi motto:

*"Beheersing van de waterstand
Brenge baat aan 't polderland"*

En zo is het maar net.

Het dorpje Spijk wordt ons eindpunt. We drinken een biertje in café Carillon, aan de voet van het beroemde kerkje, zoals dat bezongen wordt door Ede Staal:

*'t Is de lucht achter Oethoezen,
't Is 't torentje van Spiek,
't Is dewe van Lains noar Klooster,
En deur Westpolder lans de diek.*

In het café komt veel van het lokale volk samen om te kankeren op het leven. Gerookt mag er niet meer worden. Ook dat al niet. Nu hokt men samen in een afzonderlijke ruimte, waar het werkelijk blauw ziet van de rook. Armoede tot op zekere hoogte, maar gezamenlijk gedragen. Een biljartje, een paar euro in de gokkast, een praatje, dat vooral.

Tot besluit lopen we nog een rondje om het kerkje en stuiten op een mooie tekst:

'Heere, ik heb lief de woning uws huizes' (ps. 26:8).

Dan nemen we de bus terug richting Uithuizen, waar, aan de voet van de dijk, onze auto nog staat. Vanaf Uithuizen moeten we nog een kilometer of vijf lopen naar de waddendijk. Het beste is er bij ons wel af. Een lift zou zeer welkom zijn. En verdomd, de tweede auto stopt. Jaap Nienhuis dacht eerst dat ie het met twee zwervers van doen had, maar toen hij wat beter keek zag hij toch wel dat het ander volk was. Dat wekte zijn nieuwsgierigheid. "Stap maar in jongens." We voelen ons gevlaid.

We krijgen van doen met een nog immer felle, locale bestuurder. Ook al is ie inmiddels 80 jaar oud. Hij lust iedereen nog rauw. Oud landbouwer, parttime weerman, liefhebber van ketel 1 jenever en van sigaren. Tussendoor merkt hij nog even op dat ie in 1963, tijdens de zwaarste Elfstedentocht ooit, als een na laatste van de 69 toerrijders die de tocht uitreden, over de finish kwam. Hij geeft ook nog college Eemshaven en natuurcompensatie, waarover we hierboven al schreven. Als laatste meldt hij dat als we dan toch de nacht in een hotel willen doorbrengen, dat we dat dan maar moeten doen in hotel Ekamper in Oosteinde. Die raad nemen we ter harte.

Na een aangename nacht gaan we de volgende dag op weg naar Delfzijl. Een kippeneindje, net aan tien kilometer. Hoewel, even voorbij Bierum nemen we een boerenpad, 'eigen weg' zegt een bord, richting de dijk. Eenmaal aangeland op het erf van de boerenhoeve Hoog Watum wijst de boerin ons onverbiddelijk terug. Al mogen we nog wel een graspad dat over haar land loopt, gebruiken om via 'Laag Watum' de dijk te bereiken. Uitzicht over de Eems met, aan de Duitse kant, windmolens, eindeloos veel windmolens. De dijk zelf maakt ons vrolijk. Geel gekleurd met korstmossen, onwerkelijk als een veld krokussen. En vlak voor Delfzijl heeft men aan de teen van de dijk zelfs een horizontaal lopend pad aangelegd. Het is er heerlijk wandelen in de vroege lentezon.

Delfzijl zelf valt vooral op door de dreigende vierkante flats, omgeven door rietmoeras. Het doet denken aan de contouren van een willekeurige stad in de voormalige Sovjet Unie. Communistische architectuur. Nieuw Beerta, Fre Meis, De hamer en sikkelpad, Koert Stek. Ze zijn allemaal niet ver weg. Hoe lang zal het nog duren voordat we de schoonheid van dit alles in gaan zien?

We gaan op weg naar het station. Ook deze etappe op onze lange weg richting noord Denemarken zit er op. Bij het monument ter nagedachtenis aan het verdronken loodspersoneel, komen we nog even te spreken met een aantrekkelijke dame die haar hondje uit laat. Ze moppert wat op de vooruitgang. Zij het met een toch opgewekt gezicht. Al die bestuurders van buiten die het allemaal zo goed weten en die de vooruitgang predikten. Heel het oude centrum is gesloopt. Nieuwe flats zouden er komen. Maar wat moet je nu met nieuwe flats in een stad waarvan het bevolkingsaantal afneemt. En dan al die schattige Napoleontische huisjes die weg zijn. Het speeltuintje dat gesloopt is. Een pretpark zou er komen. "Zie jij wat?"

De trein wacht. Op naar Appingedam en verder.

Tekst: Theo Bakker

Foto's: Rob Strietman